

filharmonije, Komorni orkester iz Budimpešte, Cappella Istropolitana, Renska filharmonija, Orkester Slovenske filharmonije, Simfonični orkester RTV Slovenija, Simfonični orkester Arturo Toscanini iz Parme, Filharmonični orkester Marchigiana, Simfonični orkester iz San Rema, Šizuoški simfonični orkester, Pariški komorni orkester, Kjudaški filarmonični orkester in drugi. Igral je na uglednih koncertnih prizoriščih po Evropi, ZDA, na Kitajskem, Japonskem, v Južni Koreji in Mongoliji. Več kot 20 let se z velikim zanimanjem posveča baročni glasbi ter igra z lokom in na violino iz tega obdobja. Posnel je veliko zgoščenk z glasbo Giuseppeja Tartinija in njegovih učencev, med temi vseh 31 sonat za solo violino. Diskografska hiša NAXOS ga je februarja 2017 izbrala kot umetnika meseca. Igra tudi violino in se udejstvuje kot dirigent.

The Trieste-born violinist and violist Črtomir Šiškovič has been devoting himself exclusively to the performance of Baroque music for more than two decades, and uses a violin and bow from that period. His repertoire centres on the works of Giuseppe Tartini and his pupils, whose compositions he has been carefully studying and recording for a number of years. Particularly worth mentioning is his outstanding recording of all 31 of Tartini's sonatas for violin solo. A graduate of the Giuseppe Tartini Conservatory in Trieste and the Hochschule für Musik in Cologne, he also studied with Franco Gulli at Indiana University in Bloomington. He has performed as a soloist with the RTV Slovenia Symphony Orchestra, the Orchestra Sinfonica A. Toscanini di Parma, the Orchestra Sinfonica di Sanremo, the Slovenian Philharmonic, the St Petersburg Philharmonic and the Rheinische Philharmonie, and also with the Budapest Chamber Orchestra and the Cappella Istropolitana of Bratislava. He is an accomplished chamber musician who has recorded for both Slovene and Italian radio and television channels. He has performed concerts throughout Europe and in the USA, Japan, China and Mongolia. In 2001 he won a Prešeren Fund Prize as a member of the Tartini Quartet. In recent years he has also dedicated himself to conducting. [Metka Sulič]

NAPOVEDNIK / TO BE ANNOUNCED:

18. 8. 2020 ob 20.30 / at 8.30 pm
Kongresni trg / Congress Square

ANNA NETREBKO & YUSIF EYVAZOV

KONCERT OPERNIH ARIJ / CONCERT OF OPERA ARIAS

Orkester Slovenske filharmonije
Slovenian Philharmonic Orchestra

MICHELANGELO MAZZA, dirigent / conductor

Izdal / Published by: **FESTIVAL LJUBLJANA**, avgust 2020
Zanj / For the Publisher: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja, Častni član Evropskega združenja festivalov / General and Artistic Director, Honorary member of the European Festivals Association
Besedila / Texts: **HELENA FILIPIČ GARDINA**
Prevod / Translation: **AMIDAS, d. o. o.**
Oblikovanje / Design: **ART DESIGN, d. o. o.**
ljubljanafestival.si
www.facebook.com/ljubljanafestival
www.instagram.com/festival_ljubljana/
www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana

Glavni sponzor / General sponsor:

Sponzorji 68. Ljubljana Festivala / Sponsors of the 68th Ljubljana Festival:

Sponzorji posameznih prireditev / Sponsors of the individual events:

Glavni medijski sponzor / General media sponsor:

Medijski sponzorji / Media sponsors:

Prijatelji Festivala Ljubljana / Friends of Ljubljana Festival:

Partnerji Ljubljana Festivala / Ljubljana Festival partners:

Uradni prevozniki / Transport partners:

Železniški prevoznik / Event rail partner:

Uradna vina / Official wines:

ČRTOMIR ŠIŠKOVIČ

violina / violin

SREDIŠČE VAŠIH DOŽIVETIJ
AT THE HEART OF YOUR EXPERIENCE

Ljubljana, 1. 7. – 30. 8. 2020

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The Festival Ljubljana was founded by the Municipality of Ljubljana.

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2020 je župan Mestne občine Ljubljana Zoran Jankovič. / The honorary sponsor of the Ljubljana Festival 2020 is the Mayor of Ljubljana Zoran Jankovič.

13. 8. 2020 ob 20.30 / at 8.30 pm
Viteška dvorana Križank / Knights' Hall Križanke

ČRTOMIR ŠIŠKOVIC

violina / violin

Program / Programme:

G. Tartini:

Sonata [št. 30] v d-molu, B. d3 / Sonata [No. 30] in D minor, B. d3

- I. Cantabile
- II. Presto
- III. Giga non presto
- IV. Presto: Tema con variazioni

Sonata št. 6 v e-molu, B. e1 / Sonata No. 6 in E minor, B. e1

- I. Andante cantabile
- II. Allegro cantabile
- III. Giga

Sonata št. 24 v D-duru, B. D4 / Sonata No. 24 in D major, B. D4

- I. Andante cantabile
- II. Allegro assai
- III. Aria cantabile
- IV. Presto

Sonata št. 17 v D-duru, B. D2 / Sonata No. 17 in D major, B. D2

- I. Andante cantabile
- II. Allegro assai
- III. Aria del Tasso
- IV. Furlana

Sonata št. 7 v a-molu, B. a1 / Sonata No. 7 in A minor, B. a1

- I. Adagio
- II. Allegro
- III. Tema con variazioni

Koncert je spremljavalni dogodek 68. Ljubljana Festivala in bo potekal v okviru evropskega čezmejnega projekta tARTini, ki je sofinanciran iz programa čezmejnega delovanja Italija-Slovenija, z namenom spodbujanja kulturnega turizma in promocije kulturne dediščine povezuje institucije od Pirana prek Ljubljane in Trsta do Padove. / The concert is an accompanying event of the 68th Ljubljana Festival and will take place as part of the European cross-border project "tARTini", co-financed by the EU's Interreg Italy-Slovenia cross-border cooperation programme, which brings together institutions in Piran, Ljubljana, Trieste and Padua with the aim of stimulating cultural tourism and promoting cultural heritage.

V sodelovanju z / In corporation with:

Črtomir Šiškovič se že vrsto let s posebno pozornostjo posveča violinskemu opusu **Giuseppeja Tartinija (1692–1770)**, ki je v letu 2020 ob 250. obletnici smrti deležen večjega zanimanja glasbene stroke. Z zahtevnim opusom, namenjenim zlasti violini, številnimi inovacijami v tehniki in stilu igranja, predanim pedagoškimi delom in praktičnimi napotki o izvajalski praksi, ohranjenimi v traktatih in pismih učencem, je pomenljivo zaznamoval razvoj violinske igre. Spomnimo, da je Leopold Mozart v poznem traktatu svoje violinske šole prevzel nekatere odseke Tartinijevih *Pravil (Regole per ben arrivare a saper ben suonare il Violino)* oziroma bolj poznane posthumne tiskane različice v francoščini *Traité des Agréments de la Musique*. Posebna dragocenost je primer Tartinijevega praktičiranja didaktike na daljavo – znamenito pismo učenki Maddaleni Lombardini iz leta 1760, v katerem ji je natančno razložil, kako naj vadi, pri čemer ji je predstavil nekaj ključnih vidikov tehnike igranja z lokom, ki je temelj njegove violinske šole.

Tartinija je življenjska pot iz rojstnega Pirana vodila po več krajih Beneške republike, pa tudi zunaj nje. Šolal se je v Kopru, nato študiral pravo v Padovi, kjer se je leta 1710 komaj 18-leten poročil. Po očetovi smrti istega leta se je odločil, da se posveti glasbi, in se za štiri leta umaknil v frančiškanski samostan v Assisi, kjer je prizadevno razvijal svojo violinsko tehniko in se uril v kompoziciji. Leta 1715 se je vrnil v Padovo, potem nekaj časa živel v Benetkah, za dodatno izpopolnjevanje pa ga je glasbena pot vodila v Ancono. Leta 1721 je zaradi svojega slovesa brez avdicije postal koncertni mojster orkestra bazilike sv. Antona Padovanskega v Padovi, natančneje »*primo violino e capo di concerto*« – naziv, ki so ga oblikovali posebej zanj in je zajemal tudi skrb za pripravo programa in vodenje koncertov. Z izjemo treh let (1724–26) delovanja v Pragi je Tartini izbral Padovo za svoj dom in ustvarjalno okolje, kjer je poleg obveznosti v orkestru leta 1727 odprl še znamenito violinsko šolo, ki je privabila številne učence iz različnih dežel. Zaradi hromitve desne roke se je v zadnjih dveh desetletjih življenja manj posvečal poustvarjanju in bolj glasbenoteoretskemu delu, tudi spekulativni naravi v raziskovanju matematičnih in fizikalnih povezav z glasbeno umetnostjo.

Tartini je vse življenje komponiral. Kot je nekoč razložil Charlesu de Brossesu, je zavrnil številne ponudbe, da bi pisal glasbo za beneška gledališča, saj je bil prepričan, da se ne bi mogel enako dobro izkazati v tako različnih žanrih, in mu za primer navedel neuspeh Vivaldija v odskih delih. Ustvaril je približno 140 koncertov (večina za violino), več kot 175 sonat (za violino z bassom continuo, solistične violinske sonate brez spremljave, triosonate, sonate a quattro) in nekaj sakralnih vokalnih

skladb. Le del njegovega opusa je bil natisnjen. V izvirnikih in prepisih so Tartinijeve kompozicije razpršene po številnih arhivih in knjižnicah po svetu. Svojih del ni datiral, poleg tega je pozneje mnoga revidiral, zato se muzikologi še vedno ukvarjajo s sestavo kataloga njegovih del. Dosedanji so urejeni po tonalitetah in ne po kronološkem zaporedju nastanka del. Za Tartinijeve sonate se uporablja oznaka B., inicialka priimka Paula Brainarda, ki je leta 1959 katalogiziral 175 njegovih sonat.

Čeprav je natančna datacija Tartinijevih del neznanka, lahko v avtorjevem ustvarjanju, ki je utemeljeno zlasti na Corellijevem vzoru, spremljamo določene stilske spremembe v komponiranju. Povezane so z umevanjem glasbene umetnosti kot manifestacije naravnega reda oziroma posnemanjem popolnosti narave in z razsvetljenko težnjo po razumljivosti glasbe. Kažejo se v oddaljevanju od goste baročne polifonije proti bolj poenostavljeni teksturi, ki vse bolj poudarja homofoni princip izpostavljanja melodije in njene kantabilnosti. Virtuozne poteze postajajo integrirane v melodični tok in niso zgolj okrasni, dodani element. Ornamenti so vse bolj natančno izpisani. Iz Tartinijevega poznega obdobja ustvarjanja, ko je njegova pozornost močno usmerjena na »vokalnost« melodike, so tudi tako imenovane »*Piccole sonate*« (*Male sonate*). V arhivu padovanske bazilike sv. Antona hranijo v rokopisu 31 sonat (arhivska signatura 1888), pri čemer je 26 oštevilčenih z rimskimi številkami, druge v fasciklu, tudi nocojšnja *Sonata v d-molu*, so bile pozneje oštevilčene. Nekatere vsebujejo več predlogov stavkov; izbira je prepuščena izvajalcu. Pomenljivo je Tartinijevo pismo s 24. februarja 1750 Francescu Algarottiju na pruski dvor s pošiljko nekaj (ni znano, katerih) »*malih sonat*«, kot jih je poimenoval Tartini, za kralja Friderika II. Velikega. V dopisu namreč skladatelj zapiše, da je sonatam sicer dodal spremljavo, vendar jih sam izvaja brez nje (*senza bassetto*), kajti tako so v resnici mišljene.

»*Male sonate*«, v izhodišču torej za solo violino, so polne občutljive ekspresivnosti in bogate invencije, v racionalizaciji glasbenega gradiva pa so izraz iskanja preproste resnice, duhovne esence. V njih izstopa pogosta raba dvojemk, ki so namenjene podpori melodije oziroma nakazovanju harmonije. Stavki nekaterih sonat imajo pripisane verze ali krajše mote kot namige interpretu za ustrezno razpoloženje oziroma občutenje. Ti pripisi kažejo na Tartinijev zunajglasbeni navdih pri komponiranju, a ne v smislu programske glasbe, temveč v povezavi z naukom o afektih. Tartini je večkrat začel komponirati po prebiranju velikih mojstrov. *Sonata št. 6 v e-molu* nosi skrivnostni pripis »*Senti lo mare*«, verjetno po Torquatu Tassu. V *Sonati št. 24. v D-duru* je le drugi stavek brez pripisov, v več stavkih je Tartini citiral Pietra Metastasia. Tretji stavek *Sonate št. 17 v D-duru* je *Aria del Tasso* z odlomkom iz Tassovega epa *Osvobojeni Jeruzalem*, v prvem stavku *Andante cantabile* pa na začetku stoji pripis »*Di se senti*«. »*Reci, ali slišiš/Čutiš*« pa je odličen mota oziroma povabilo za poglobitev v umetelne Tartinijeve violinske mojstrovine.

Črtomir Šiškovič se je violino začel učiti v rojstnem Trstu pri Oskarju Kjudru in Cirilu Veronku. Po diplomu na tržaškem Konservatoriju Giuseppeja Tartinija je študij končal tudi na Visoki šoli za glasbo v Kölnu v razredu Igorja Ozima in pri Kvartetu Amadeus. Izpopolnjeval se je še pri Francu Gulliju, Kvartetu Borodin, Maxu Rostalju in Viktorju Pikajznu. Sodeluje v različnih zasedbah z odličnimi glasbeniki, kot so Franco Gulli, Konstantin Bogino, Michael Flaksman, Irena Grafenauer, Maria Graf, Igor Lazko, Davide Formisano, Radovan Vlatković. Leta 2001 je kot član Godalnege kvarteta Tartini prejel nagrado Prešernovega sklada. Solistično je nastopil z več orkestri, kot so Orkester Sanktpeterburške